

Paper Type: Original Article

Investigating the Relationships Between Audit Quality, Earnings Management, and Company Performance (Case Study: Selected Companies on the Tehran Stock Exchange)

Ehsan Shaki^{1,*}, Majid Ashrafi¹

¹ Department of Accounting, Aliabad-Katul Branch, Islamic Azad University, Golestan; Iran; ehsanshakki.6032@gmail.com; mjd_ashrafi@yahoo.com.

Citation:

Shaki, E., & Ashrafi, M. (2026). Investigating the relationships between audit quality, earnings management, and company performance (Case study: selected companies on the Tehran Stock Exchange). *Strategic studies in financial management and insurance*, 3(1), 57-74.

Received: 06/11/2025

Reviewed: 22/01/2026

Revised: 10/02/2026

Accepted: 17/04/2026

Abstract

Purpose: The main objective of this study is to examine the relationships between audit quality, earnings management, and firm performance among selected companies listed on the Tehran Stock Exchange. Given the importance of financial transparency and the role of auditing in reducing opportunistic managerial behavior, this study aims to clarify the interactions among these variables and highlight the necessity of investigating their effects on firm performance.

Methodology: This research is applied in terms of objective and descriptive-correlational (ex post facto) in terms of method. The sample was selected using a systematic elimination approach and consists of 111 firms over the period from 2012 to 2021. After confirming the validity of statistical assumptions, including normality of residuals, absence of autocorrelation, homoscedasticity, and lack of multicollinearity, the F-Limer and Hausman tests were employed to determine the appropriate regression model. Data analysis was conducted using EViews 9 software.

Findings: The results indicate that there is a significant relationship between audit quality and earnings management, confirming the first hypothesis. However, no significant relationship was found between audit quality and firm performance, leading to the rejection of the second hypothesis. Additionally, a significant relationship exists between earnings management and firm performance, supporting the third hypothesis. Finally, the findings reveal that audit quality does not have a significant effect on firm performance through the mediating role of earnings management; therefore, the fourth hypothesis is rejected.

Originality/Value: This study contributes to the financial and accounting literature by simultaneously examining the roles of audit quality and earnings management in explaining firm performance in the Iranian capital market. Furthermore, by analyzing the mediating role of earnings management, it provides deeper insights into the mechanism through which audit quality may influence firm performance. The results can be useful for investors, auditors, and policymakers in improving decision-making and enhancing financial transparency.

Keywords: Audit quality, Earnings management, Company efficiency.

Corresponding Author: ehsanshakki.6032@gmail.com

<https://doi.org/10.22105/ssfmi.v3i1.104>

Licensee. *Strategic Studies in Financial Management and Insurance*. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>).

بررسی روابط بین کیفیت حسابرسی، مدیریت سود و عملکرد شرکت (مطالعه موردی: شرکت‌های منتخب بورس اوراق بهادار تهران)

احسان شکی^۱، مجید اشرفی^۱

^۱گروه حسابداری، واحد علی آباد کنول، دانشگاه آزاد اسلامی، گلستان، ایران.

چکیده

هدف: هدف اصلی این پژوهش بررسی روابط بین کیفیت حسابرسی، مدیریت سود و عملکرد شرکت‌ها در شرکت‌های منتخب بورس اوراق بهادار تهران است. با توجه به اهمیت شفافیت اطلاعات مالی و نقش حسابرسی در کاهش رفتارهای فرصت طلبانه مدیریتی، این مطالعه به دنبال تبیین ارتباط این متغیرها و ضرورت بررسی تاثیرات متقابل آن‌ها بر عملکرد شرکت‌ها می‌باشد.

روش شناسی پژوهش: این تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر روش، توصیفی-همبستگی از نوع پس‌رویدادی است. نمونه پژوهش به روش حذف سیستماتیک انتخاب شده و شامل ۱۱۱ شرکت طی دوره زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۰ می‌باشد. پس از بررسی پیش‌فرض‌های آماری از جمله نرمال بودن داده‌ها، عدم خودهمبستگی، همسانی واریانس و نبود هم‌خطی، برای تعیین نوع مدل رگرسیونی از آزمون‌های F لیمر و هاسمن استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز با بهره‌گیری از نرم‌افزار $EVIEWS 9$ انجام گرفت.

یافته‌ها: نتایج تحقیق نشان داد که بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود رابطه معناداری وجود دارد و فرضیه ۱ تایید می‌شود. همچنین بین کیفیت حسابرسی و عملکرد شرکت رابطه معناداری مشاهده نشد و فرضیه ۲ رد گردید. از سوی دیگر، بین مدیریت سود و عملکرد شرکت رابطه معناداری وجود دارد و فرضیه ۳ تایید شد. در نهایت، نتایج نشان داد که کیفیت حسابرسی از طریق نقش میانجی مدیریت سود تاثیر معناداری بر عملکرد شرکت ندارد، بنابراین فرضیه ۴ نیز رد می‌شود.

اصالت/ارزش افزوده علمی: این پژوهش با بررسی هم‌زمان نقش کیفیت حسابرسی و مدیریت سود در تبیین عملکرد شرکت‌ها، به غنای ادبیات مالی و حسابداری در بازار سرمایه ایران کمک می‌کند. همچنین، با تحلیل نقش میانجی مدیریت سود، دیدگاه دقیق‌تری نسبت به سازوکار اثرگذاری کیفیت حسابرسی ارائه می‌دهد و می‌تواند برای سرمایه‌گذاران، حسابرسان و سیاست‌گذاران در جهت بهبود تصمیم‌گیری و افزایش شفافیت مالی مفید واقع شود.

کلیدواژه‌ها: کیفیت حسابرسی، مدیریت سود، کارایی شرکت.

۱- مقدمه

سرمایه‌گذاران و به‌ویژه سهام‌داران نیازمند معیارهایی هستند که بتوانند از طریق آن‌ها عملکرد مدیریت شرکت را به‌درستی ارزیابی کنند. قدیمی‌ترین و مهم‌ترین رویکردهای ارزیابی عملکرد شرکت‌ها، ارزیابی مالی آن‌ها است که غالباً مبتنی بر صورت‌های مالی می‌باشد. تحلیل‌های مالی، اطلاعات گرانبایی را در مورد روندها، همبستگی‌ها، کیفیت سود و درآمد هر سهم و در نهایت، نقاط قوت و ضعف شرکت‌ها و چگونگی وضعیت مالی آن‌ها

ارایه می‌کند، با ظهور شرکت‌های بزرگ و شکل‌گیری مبحث جدایی مالکیت از مدیریت و ایجاد یک تضاد منافع عظیم بین مالکان و مهد ایران، ارزیابی عملکرد مالی شرکت‌ها و مدیران و رهبران آن‌ها از موضوعات مورد توجه اقشار مختلف مثل اعتباردهندگان، مالکان دولت و حتی مدیران است. از نظر سهام‌داران نیز میزان افزایش ثروت چه از طریق افزایش قیمت و ارزش شرکت و چه از طریق سود نقدی حایز اهمیت است. این ارزیابی‌ها از نظر مدیران به لحاظ ارزیابی عملکرد خودشان و سایر بخش‌ها و نیز میزان پاداش صحیحی که به آن‌ها پرداخت می‌شود و حق مسلم آن‌ها است اهمیت اساسی دارد. از نظر دولت‌ها این ارزیابی‌ها برای رسیدن به سه هدف تخصیص بهینه منابع به‌عنوان هدف اصلی، توزیع عادلانه درآمد و تثبیت شرایط اقتصادی با مشارکت در فعالیت‌های اقتصادی حایز اهمیت است [1].

از سویی، حساسی با کیفیت بالا می‌تواند باعث افزایش کیفیت اطلاعات مالی، افزایش شفافیت اطلاعات حسابداری و کاهش هزینه سرمایه شرکت‌ها و در نهایت انتقال اطلاعات به خارج از شرکت شود. از دیدگاه مصطفی [2] افزایش کیفیت حساسی^۱ باعث کاهش خطر سقوط قیمت سهام می‌شود. مدیران با پنهان کردن اطلاعات مالی شرکت، عدم تقارن اطلاعاتی را ایجاد می‌کنند. یکی از تأثیرات اطلاعات نامتقارن، عدم عملکرد بازارها است [3]. کیفیت حساسی زمانی تأیید می‌شود که در نتیجه آن، این اطمینان به وجود آید که صورت‌های مالی فاقد هرگونه اشتباه و تقلب‌اند. به بیانی دیگر، کیفیت حساسی به معنای ارزیابی و استنباط بازار از توانایی حساسی در کشف تحریف‌های با اهمیت موجود در صورت‌های مالی یا سیستم حسابداری و گزارش موارد با اهمیت کشف شده است. بر طبق نمایندگی تئوری، حساسی ابزار کنترلی است که فعالیت‌های فرصت‌طلبانه مدیریت را حذف می‌کند یا کاهش می‌دهد. دلایل تقاضای بازار سرمایه برای خدمات حساسی با کیفیت در سه بعد برشمرده می‌شوند:

۱. نقش نظارتی: نقش نظارتی برای کاهش هزینه‌های نمایندگی است و مالکان برای نظارت بر نماینده اتخاذ می‌کنند.
۲. نقش اطلاعاتی: حساسی نوعی وسیله برای افزایش کیفیت اطلاعات مالی بوده که از نظر سرمایه‌گذاران بسیار حایز اهمیت است.
۳. نقش تضمین‌کنندگی: حساسان با ضمانت کردن کیفیت اطلاعات، هزینه دعوی حقوقی را کاهش می‌دهند و مدیران را در برابر سایرین بیمه می‌کنند [4].

از سویی دیگر، حساسی می‌تواند یکی از راه‌های جلوگیری و کاهش مدیریت سود^۲ باشد؛ زیرا اعتقاد بر این است، شرکت‌هایی که صورت‌های مالی حساسی شده ارایه کنند دارای محتوای اطلاعاتی و سود با کیفیت بیشتری هستند. حساسی با کیفیت بالاتر، با احتمال بیشتری عملکردهای حسابداری مورد تردید را کشف می‌کند؛ زیرا موسسه‌های حساسی با کیفیت دارای تخصص، منابع و انگیزه‌های بیشتری برای کشف اشتباه و تقلب هستند [5]. مدیریت سود عبارت است از یک دستکاری آگاهانه و فعال در نتایج حسابداری به‌منظور ایجاد تغییر در نشان دادن وضعیت تجاری واحد اقتصادی می‌باشد. مدیریت سود زمانی اتفاق می‌افتد که مدیران به‌منظور گمراه نمودن برخی از ذینفعان (شامل: سهام‌داران، اعتباردهندگان، کارکنان، دولت، سرمایه‌گذاران و...) درباره عملکرد اقتصادی شرکت یا تحت تأثیر قرار دادن نتایج قراردادهایی که به ارقام حسابداری گزارش شده وابسته است، با استفاده از قضاوت‌های خود، در گزارش‌های مالی و ساختار مبادلات تغییر ایجاد کنند [5].

مدیریت سود برای ذینفعان شرکت بسیار مهم است، به‌ویژه هنگامی که درآمد اغلب به‌عنوان پیش‌بینی مناسبی از کیفیت گزارشگری مالی مطرح می‌شود، زیرا تعهدات حسابداری در رابطه با کیفیت گزارشگری مالی است. با این وجود، ممکن است مطالبات به‌عنوان پیش‌بینی‌های غیرقابل اعتماد از کیفیت گزارشگری مالی به علت تعصب و دستکاری‌های احتمالی انجام شود. کیفیت حساسی نقش مهمی در کاهش مدیریت سود دارد؛ زیرا حساسان، وظیفه صدور گواهی‌نامه در مورد اعتبار بیانیه‌های مالی را انجام می‌دهند. علاوه بر این، از آنجایی که بدهی بر انگیزه‌های مدیریتی و انتخاب نحوه گزارش تأثیر می‌گذارد، ارتباط بین بدهی و کیفیت گزارشگری مالی به افراد متکی است [6]. مدیران شرکت‌ها تلاش می‌کنند از طریق مدیریت سود، رشد سودآوری شرکت را به‌گونه‌ای نشان دهند که باعث افزایش سطح عملکرد شرکت شود [7]. از آنجاکه میزان سود یکی از معیارهای مهم ارزیابی عملکرد محسوب می‌شود؛ بنابراین، هرگونه دخالتی که سبب شود صحت گزارش‌ها خدشه‌دار گردد، می‌تواند بر نحوه تصمیم‌گیری کاربران گزارش‌های مالی تأثیرگذار باشد. پس می‌توان گفت سرمایه‌گذاران به ابعاد کمی و کیفی سود اهمیت زیادی قایل هستند، عناصر کمی سود را می‌توان اندازه ارقام تعهدی اختیاری در نظر گرفت. به این ترتیب که هر چه ارقام تعهدی اختیاری در سود بالا باشد، نشان‌دهنده این است که امکان مدیریت سود بیشتر می‌شود [8].

¹ Auditor Quality (AQ)

² Earnings Management (EM)

امروزه یکی از مهم‌ترین مسایل موسسات، اندازه‌گیری عملکرد مالی آن‌ها است. اندازه‌گیری عملکرد مالی شرکت‌ها از آنجاکه پایه بسیاری از تصمیم‌گیری‌ها در داخل و خارج شرکت است دارای اهمیت دو چندان است. تصمیم‌گیری مربوط به سرمایه‌گذاری‌ها، افزایش سرمایه شرکت‌ها، رابطه نمایندگی و بسیاری از تصمیمات دیگر همگی مبتنی بر اندازه‌گیری عملکرد مالی است [9].

از سوی دیگر مدیریت سود یکی از موضوعات بحث‌برانگیز و جذاب پژوهش حسابداری است. مدیریت سود زمانی رخ می‌دهد که مدیران از اختیارات گزارشگری خود و یا از نفوذ و تاثیرگذاری خود بر تصمیمات عملیاتی، سرمایه‌گذاری و تامین مالی استفاده می‌کنند تا به یک گزارش مطلوب دست یابند. مدیریت سود الزاما عملکرد واقعی شرکت را منعکس نمی‌کند و ممکن است منجر به ارایه اطلاعات نادرستی در مورد شرکت شود. در نتیجه باعث قضاوت نادرست سهام‌داران و سرمایه‌داران در مورد عملکرد شرکت می‌شود. آن دسته از واحدهای تجاری که با عملکرد ضعیفی روبرو بوده‌اند، انگیزه قوی‌تری برای افزایش سود گزارش شده خود از طریق فرایند مدیریت داشته و برعکس در واحدهای تجاری که از عملکرد خوبی برخوردار بوده‌اند، احتمال اتخاذ شیوه‌های افزایش مصنوعی سود توسط مدیریت کمتر است. در این صورت واحدهای تجاری که به دلیل عملکرد ضعیف تجاری، وجوه نقد حاصل از عملیات کمتری گزارش نموده‌اند احتمالا مورد ارزیابی ضعیفی توسط سرمایه‌گذاران قرار خواهند گرفت و مدیران این واحدها دارای انگیزه قوی خواهند بود که برای اجتناب از این چنین وضعیتی سود خود را بالاتر گزارش کنند، قیمت سهام را بالا ببرند، تصویر خوشایندی از واحد تجاری ارایه کنند، پاداش مدیران را افزایش دهند و در نهایت هزینه‌های اساسی واحد تجاری را کاهش دهند؛ بنابراین، یکی از روش‌هایی که گاهی اوقات برای آرایش اطلاع‌رسانی وضعیت مطلوب شرکت‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد، مدیریت سود است [10] و بدین ترتیب هدف از این تحقیق بررسی روابط بین کیفیت حسابرسی، مدیریت سود و عملکرد شرکت‌های منتخب بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. مروری بر تحقیقات و آثار مرتبط با موضوع اصلی این تحقیق نشان می‌دهد که در داخل و خارج از کشور تحقیقاتی انجام شده است که خلاصه آن‌ها به شرح زیر است:

قلی پور و همکاران [5] در تحقیقی به بررسی ارتباط بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته‌شده بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. در این تحقیق جهت سنجش کیفیت حسابرسی از معیارهای دوره تصدی، اندازه، تخصص و استقلال حسابرسان استفاده شد. صورت‌های مالی، گزارش حسابرسان مستقل و یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی ۱۲۰ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ در طی دوره مالی ۵ ساله با بهره‌گیری از روش تجزیه و تحلیل رگرسیون چند متغیره به کمک نرم‌افزار *Eviews* استفاده شد. نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان داد که رابطه معناداری بین دوره تصدی و تخصص حسابرسان با مدیریت سود وجود ندارد، در صورتی که اگر از اندازه و استقلال حسابرسان به‌عنوان معیارهای کیفیت حسابرسی استفاده شود نتایج نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین اندازه و استقلال حسابرسان با مدیریت سود وجود دارد.

امین عشایی [8] با بررسی داده‌های آماری مربوط به بورس اوراق بهادار تهران در بازه ۹ ساله‌ی اخیر به بررسی نقش متغیرهای کیفیت حسابرسی و دوره‌ی تصدی حسابرسان در تاثیرگذاری مدیریت سود بر عملکرد شرکت در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از روش اقتصادسنجی پانل دیتا^۱ و برازش مدل‌های رگرسیونی پرداخته است. در نهایت مشخص شد که متغیرهای کیفیت حسابرسی و دوره‌ی تصدی حسابرسان با ضرایب معنی‌دار آماری در تاثیرگذاری مدیریت سود بر عملکرد شرکت در بورس اوراق بهادار تهران تاثیرگذار می‌باشند. همچنین دوره تصدی حسابرسان بر عدم تقارن اطلاعاتی و شاخص عملکردی شرکت تاثیر دارد. شاه مرادی و طباطبایی نسب [11] در پژوهش خود به بررسی ارتباط بین نا اطمینانی اقتصادی و مدیریت سود و ارزیابی تاثیر کیفیت حسابرسی بر این رابطه در بین شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس تهران بررسی شده پرداختند. بدین منظور، ۱۱۳ شرکت در طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ به روش حذف سیستماتیک انتخاب شدند. داده‌ها بر اساس مدل رگرسیونی چندگانه تحلیل شدند. برای سنجش کیفیت حسابرسی از اندازه حسابرسان، دوره تصدی و نوع گزارش، برای بررسی مدیریت سود از مدل دیچو و برای سنجش نا اطمینانی اقتصادی از شاخص فشار بازار ارز بهره گرفته شد. تحلیل نتایج حاکی از آن است که در شرایط نا اطمینانی اقتصادی، استفاده از شرکت‌های بزرگ حسابرسی و افزایش دوره تصدی، کاهش مدیریت سود را به همراه دارد. علاوه بر این، ارایه گزارش حسابرسی غیراستاندارد تاثیر مستقیم نا اطمینانی اقتصادی را بر مدیریت سود شرکت‌ها تقویت کرده است. ابو عقیف و همکاران [9] به بررسی رابطه مستقیم بین کیفیت حسابرسی، *EM* و عملکرد شرکت و همچنین تاثیر غیر مستقیم (واسطه‌گری) شیوه‌های *EM* در رابطه بین کیفیت حسابرسی و عملکرد شرکت پرداختند. جامعه آماری این مطالعه در شرکت‌های خدماتی اردنی فهرست شده در بورس اوراق بهادار عمان^۲، با مجموع ۳۴۴ شرکت بود. بر اساس روش تعیین یافته مدل گشتاورها، یافته‌های حاضر نشان می‌دهد که اندازه شرکت حسابرسی و تصدی شرکت حسابرسی به ترتیب تاثیر مثبت و منفی بر شیوه‌های *EM* دارند؛ اما شرکت

¹ Panel data

² Amman Stock Exchange (ASE)

حسابرسی متخصص صنعتی اثر منفی و ناچیزی دارد. شیوه‌های EM تاثیر منفی بر دو پروکسی عملکرد شرکت^۱ دارند، اما هیچ تاثیری بر درآمد به ازای هر سهم^۲ ندارند. حضور یک شرکت حسابرسی متخصص صنعتی تاثیر مثبت و قابل توجهی بر دو شاخص عملکرد شرکت (EPS و ROE) دارد، اما تاثیر منفی و قابل توجهی بر ROA دارد؛ سپس، EM یا به طور کامل یا جزئی واسطه رابطه بین پروکسی‌های کیفیت حسابرسی و عملکرد شرکت است که توسط ROA ، ROE و EPS ارزیابی می‌شود. زیمنون و همکاران [12] در پژوهشی با عنوان مدیریت سود، معاملات افراد مرتبط و عملکرد شرکتی: نقش تعدیل‌کننده کنترل داخلی، بیان داشتند که هدف اصلی این مطالعه، بررسی تاثیرات مدیریت سود و معاملات با اشخاص وابسته بر عملکرد مالی شرکت‌ها در بازارهای نوظهور، ایران است. این مقاله همچنین به بررسی نقش تعدیل‌کننده ضعف کنترل داخلی در رابطه بین آن‌ها می‌پردازد.

نمونه مطالعه شامل ۱۰۸ شرکت تولیدی ایرانی پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۸ است و داده‌های تابلویی با اثرات تصادفی برای آزمون فرضیه‌ها استفاده می‌شود. هنگامی که یک معیار حسابداری به نام ROA به‌عنوان نماینده عملکرد شرکت تعریف می‌شود، نتایج نشان می‌دهد که بین مدیریت سود واقعی^۳ و وضعیت مالی شرکت رابطه منفی وجود دارد، درحالی‌که مدیریت سود مبتنی بر تعهدی^۴ و ارزش شرکت همبستگی مثبت دارند. با این حال، وقتی شاخص Q توبین به‌عنوان نماینده عملکرد شرکت تعریف می‌شود، هیچ ارتباط معنی‌داری بین آن‌ها پیدا نمی‌کنیم. مطابق با فرضیه تونل‌زنی یا نظریه نمایندگی، یافته‌های ما تایید می‌کند که RPT ^۵ها به ارزش شرکت‌ها (ROA و $Tobin's Q$) آسیب می‌رسانند، زیرا مدیران احتمالاً آن را مکانیسم بهره‌برداری از منابع شرکت به دلیل منافع متضاد موجود می‌دانند. علاوه بر این، معاملات طرف‌های مرتبط با خرید منجر به کاهش ROA می‌شود، درحالی‌که معاملات مربوط به طرف فروش و $Tobin Q$ با یکدیگر رابطه منفی دارند. علاوه بر این، کنترل داخلی ضعیف تاثیر مثبت تعدیل‌کننده‌ای بر ارتباط بین AEM و شاخص Q توبین دارد.

در نهایت، ما شواهد محکمی ارائه می‌دهیم که ارتباط مثبتی بین رشد فروش و مالکان نهادی با ROA و $Tobin's Q$ وجود دارد، اگرچه اهرم مالی و ادغام و تملک^۶ تاثیر مخربی بر ارزش شرکت دارد. هوانگ و همکاران [13] در مطالعه خود از تحلیل پوششی داده‌ها و مدل رگرسیون توبین برای بررسی تاثیر مدیریت سود و ویژگی‌های هیات‌مدیره بر کارایی شرکت استفاده می‌کند، نمونه داده‌ها شامل ۳۹۶ شرکت الکترونیک و بیوتکنولوژی تایوانی از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۷ است. نتایج حاکی از آن است که مدیریت سود تاثیر ناچیزی بر کارایی شرکت با نتایج مختلط بر تعامل بین مدیریت سود و ویژگی‌های هیات‌مدیره دارد، زمانی که شرکت‌ها مدیریت سود را تمرین کردند، تجربیات مدیران، نسبت بیشتر مدیران زن و تعداد جلسات بیشتر هیات‌مدیره، کارایی شرکت را افزایش داد، در مقابل، تعداد بیشتر مدیران مستقل و میزان حضور بیشتر مدیران در جلسات هیات‌مدیره باعث کاهش کارایی شرکت شد، نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که تنوع هیات‌مدیره، مدیران زن بیشتر و جلسات هم‌چنان می‌تواند عملکرد شرکت را علی‌رغم مشارکت شرکت‌ها در مدیریت سود بهبود بخشد.

۲- روش تحقیق

این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و محتوا، از نوع همبستگی می‌باشد که با استفاده از داده‌های ثانویه مطرح از صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران به رابطه بین متغیرها پرداخته می‌شود. جامعه آماری تحقیق از شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران تشکیل شده است. دلیل انتخاب شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار این است که قابلیت دسترسی به اطلاعات مالی و حسابداری این شرکت‌ها بیشتر است و همچنین اطلاعات گزارش‌های مالی و حسابداری این شرکت‌ها همگن‌تر است. نمونه آماری به روش حذفی سیستماتیک و با در نظر گرفتن معیارهای زیر انتخاب شده است:

۱. شرکت منتخب از ابتدای سال ۱۳۹۱ در بورس پذیرفته‌شده باشد.
۲. صورت‌های مالی و سایر داده‌های مورد نیاز پژوهشی از سال ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۰ دسترس باشد.
۳. وقفه معاملاتی بیش از سه ماه در محدوده تعیین شده وجود نداشته باشند.

¹ Return on Assets (ROA), Return on Equity (ROE)

² Earnings Per Share (EPS)

³ Real Earnings Management (REM)

⁴ Accrual-based Earnings Management (AEM)

⁵ Related Party Transactions (RPT)

⁶ Mergers and Acquisitions (M&A)

۴. شرکت برگزیده متعلق به صنایع بورسی "بانکها، موسسات اعتباری و سایر نهادهای پولی"، "سایر واسطه‌گری‌های مالی"، "سرمایه‌گذاری‌های مالی" و "شرکت‌های چندرشته‌ای صنعتی" نباشد.
در جدول زیر تعیین تعداد نمونه آماری نشان داده شده است.

جدول ۱- تعیین تعداد نمونه.

Table 1- Determining the number of samples.

عنوان	تعداد کل	باقی مانده
تعداد کل شرکت‌های بورس در حال حاضر	546	
تعداد کل شرکت‌های غیرفعال	492	54
شرکت‌های با بیش از سه ماه وقفه	442	50
شرکت‌هایی که پایان سال مالی آن‌ها ۲۹ اسفند نباشد.	367	75
بانک‌ها موسسات مالی، بیمه‌ها، شرکت‌های مربوط به واسطه‌گری و سرمایه‌گذاری	274	93
شرکت‌هایی که از سال ۱۳۹۰ به بعد اضافه شدند و دارای ویژگی‌های بالا نباشند.	157	117
شرکت‌هایی که داده‌های موردنیاز تحقیق را نداشتند.	111	46
تعداد شرکت‌های باقی مانده و مورد مطالعه	111	

بدین ترتیب تعداد ۱۱۰ شرکت در بین سال‌های ۱۳۹۱ الی ۱۴۰۰ برای مدت ۱۰ سال مورد مطالعه قرار می‌گیرد. لازم به ذکر است که تعداد سال-شرکت برابر (۱۱۰×۱۱۱) ۱۱۱۰ داده می‌باشد، به عبارت دیگر برای هر متغیر مورد مطالعه تعداد ۵۵۰ داده وجود دارد.

به منظور جمع‌آوری داده‌های موردنیاز برای محاسبه متغیرهای پژوهش، از بانک‌های اطلاعاتی "ره‌آورد نوین" و "تدبیرپرداز" استفاده خواهد شد. در مواردی که داده‌های موجود در این بانک‌های اطلاعاتی ناقص باشد، به آرشیوهای دستی موجود در کتابخانه سازمان بورس و فرا بورس و سایت اینترنتی مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان بورس اوراق بهادار مراجعه خواهد شد. روش گردآوری داده‌ها روش کتابخانه‌ای است.

مرحله ۱- جهت تدوین تاریخچه، ادبیات موضوعی و مبانی نظری تحقیق از مدارک و پایان‌نامه‌های موجود در کتابخانه‌ها دانشکده مدیریت علوم و تحقیقات و همچنین از مقالات موجود و پایگاه‌های جستجوی علمی در اینترنت استفاده شده است.

مرحله ۲- در این تحقیق برای جمع‌آوری اطلاعات مبانی نظری و ادبیات تحقیق از روش کتابخانه‌ای استفاده شده است که از کتب لاتین و فارسی، پایان‌نامه‌ها و به خصوص مقالات لاتین مجلات معتبر مالی پایگاه‌های اطلاعاتی *SSRN*، *Praquest*، *Science Direct* و ... به دست خواهد آمد. داده‌های موردنیاز این پژوهش از طریق بانک‌های اطلاعاتی رایانه‌ای و مراجعه به کتابخانه سازمان بورس و فرا بورس اوراق بهادار و استفاده از نرم‌افزار ره‌آورد نوین و تدبیرپرداز و مراجعه به وبسایت‌های <http://www.tsetmc.com> و www.codal.ir جمع‌آوری خواهد گردید.

رگرسیون‌های آماری تحقیق از مطالعه ابو عقیف و همکاران [9] اقتباس شده و نشان‌دهنده بررسی روابط بین کیفیت حسابرسی، مدیریت سود و عملکرد شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد و با توجه به ۴ فرضیه تحقیق، این مطالعه دارای ۴ رگرسیون به شرح زیر می‌باشد:

رگرسیون آماری اول:

$$EMi,t = \beta_0 + \beta_1 AQi,t + \beta_2 Sizei,t + \beta_3 CFOi,t + \beta_4 CVi,t + \beta_5 Levi,t + \beta_6 Ageic,t + \varepsilon_{i,t}$$

رگرسیون آماری دوم:

$$Performancei,t = \beta_0 + \beta_1 AQi,t + \beta_2 Sizei,t + \beta_3 CFOi,t + \beta_4 CVi,t + \beta_5 Levi,t + \beta_6 Ageic,t + \varepsilon_{i,t}$$

رگرسیون آماری سوم:

$$Performance_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 EM_{i,t} + \beta_2 Size_{i,t} + \beta_3 CFO_{i,t} + \beta_4 CV_{i,t} + \beta_5 Levi_{i,t} + \beta_6 Age_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

رگرسیون آماری چهارم:

$$Performance_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 AQ_{i,t} + \beta_2 EM_{i,t} + \beta_3 Size_{i,t} + \beta_4 CFO_{i,t} + \beta_5 CV_{i,t} + \beta_6 Levi_{i,t} + \beta_7 Age_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

کیفیت حسابرسی در این تحقیق کیفیت حسابرسی در رگرسیون‌های اول و دوم متغیر مستقل است.

کیفیت حسابرسی: بر مبنای مطالعه ابو عقیف و همکاران [9]، شاخص تخصص حسابرسی مبنای کیفیت حسابرسی است. بدین ترتیب از سهم بازار به عنوان شاخصی برای تخصص حسابرسی در صنعت استفاده می‌شود. هر چه سهم بازار حسابرسی بیشتر باشد، تخصص صنعت و تجربه حسابرسی نسبت به سایر رقیبان بیشتر است که نشان‌دهنده کیفیت حسابرسی بالاتر است. تخصص حسابرسی در صنعت از نسبت مجموع دارایی‌های تمام صاحب‌کاران هر موسسه حسابرسی خاص در صنعت خاص به مجموع دارایی‌های تمام صاحب‌کاران در این صنعت حاصل می‌شود.

EM: در این تحقیق مدیریت سود در رگرسیون اول متغیر وابسته و در رگرسیون چهارم متغیر تعدیلی است. مدیریت سود یکی از شیوه‌های مدیریتی صورتحساب‌های مالی خیلی رایج است که بیشتر با نظریه حسابداری مثبت بررسی می‌شود. اسپیر [14] آن را به عنوان یک مداخله هدفمند در فرایند گزارش‌دهی مالی خارجی با هدف کسب سود شخصی تعریف می‌کند. در این پژوهش از الگوی تعدیل‌شده جونز برای بررسی مدیریت سود استفاده شده است. در الگوی یادشده در اولین قدم ارتباط مجموع اقلام تعهدی برای یک دوره زمانی مشخص که به دوره رویداد معروف است با متغیرهای فروش، ناخالص اموال و ماشین‌آلات و تجهیزات به شرح زیر برآورد می‌شود [13]:

$$\frac{TA_{it}}{A_{i(t-1)}} = \alpha^1 \frac{1}{A_{i(t-1)}} = \alpha^2 \frac{\Delta REV_{it}}{A_{i(t-1)}} = \alpha^3 \frac{PPE_{it}}{A_{i(t-1)}} = \varepsilon_{it}$$

در این رابطه *TA* معرف مجموع اقلام تعهدی است که به صورت زیر قابل محاسبه است [13]:

$$TA_{it} = (\Delta CA_{it} - \Delta CASH_{it}) - (\Delta DCL_{it} - \Delta STD_{it}) - DEP_{it} \quad (2)$$

متغیرها به شرح زیر هستند [13]:

ACA_{it}: تغییر در دارایی‌های جاری سال جاری نسبت به سال قبل.

ACASH_{it}: تغییر در وجه نقد سال جاری نسبت به سال قبل.

ASTD_{it}: تغییر در بدهی‌های جاری سال جاری نسبت به سال قبل.

ADCL_{it}: تغییر در حصة کوتاه‌مدت بدهی‌های بلندمدت سال جاری نسبت به سال قبل.

DEP_{it}: هزینه استهلاک دارایی‌های مشهود و نامشهود سال جاری.

همچنین، $A_{i(t-1)}$ مجموع دارایی‌های شرکت در سال قبل، *REV_{it}*، تفاوت فروش سال جاری نسبت به سال قبل و *PPE_{it}*، اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات ناخالص و *ε_{it}* خطای برآورد α^1 ، α^2 و α^3 پارامترهای خاص شرکت است. پس از تخمین پارامترهای مدل (۱)، اقلام تعهدی غیراختیاری^۱ به شرح زیر برای "دوره برآورد" محاسبه می‌گردند.

¹ Non-Discretionary Accruals (NDA)

$$NDA_{it} = \frac{1}{\alpha^1(A_{i(t-1)})} + \frac{\Delta REV_{it} \Delta REC_{it}}{\alpha^2(A_{i(t-1)})} + \frac{PPE_{it}}{\alpha^3(A_{i(t-1)})}. \quad (3)$$

در مدل فوق $AREC_{it}$ معرف تغییر در خالص حساب‌های دریافتی سال جاری نسبت به سال قبل است. در مرحله آخر ارقام تعهدی اختیاری^۱ به شرح زیر محاسبه می‌شود [13]:

$$DA_{it} = -NDA_{it}.$$

عملکرد شرکت: در این تحقیق عملکرد شرکت، در رگرسیون‌های دوم، سوم و چهارم متغیر وابسته است.

ROA : بازده دارایی‌ها یک شاخص از چگونگی سودآوری و عملکرد شرکت وابسته به کل دارایی‌های آن شرکت می‌باشد، ROA یک ایده درباره مدیریت کارآمد در رابطه با استفاده از دارایی‌ها در جهت تولید سود (دارایی‌های مولد) به ما می‌دهد که از طریق تقسیم سود سالیانه به کل دارایی شرکت در سال مشخص محاسبه می‌شود. بر مبنای مطالعه ابو عقیف و همکاران [9] جهت اندازه‌گیری عملکرد شرکت از بازده دارایی‌ها استفاده می‌شود. متغیرهای کنترل در هر ۴ رگرسیون متغیرهای کنترل به شرح زیر است:

اندازه شرکت ($Size$): که از لگاریتم طبیعی دارایی‌های شرکت حاصل می‌شود.

جریان نقد عملیاتی (Cfo): جریان نقدی حاصل از عملیات مقیاس‌بندی شده با کل دارایی‌های عقب‌افتاده.

نقدینگی (CV): وجه نقد و معادل‌های نقدی بر اساس کل دارایی‌ها مقیاس‌بندی شده است.

اهرم مالی (Lev): نسبت بدهی کل به دارایی کل شرکت.

سن شرکت (Age): که لگاریتم طبیعی تعداد سال‌های فعالیت شرکت حاصل می‌شود.

برای تعیین روش‌های تجزیه و تحلیل به نوع و روش تحقیق توجه می‌گردد. پس از جمع‌آوری داده‌ها از نرم‌افزار ره‌آورد نوین استفاده شده است. برای این کار ابتدا داده‌های استخراج‌شده به نرم‌افزار اکسل وارد شده و پس از تجزیه و تحلیل اولیه آماده ورود به نرم‌افزارهای آماری شدند. برای تخمین آماری این تحقیق از نرم‌افزار ایویوز استفاده شده است.

۳- یافته‌ها

در این بخش، داده‌های به‌دست آمده از شرکت‌ها مورد تحلیل و بررسی قرار توصیفی قرار می‌گیرند.

جدول ۲- خلاصه اطلاعات متغیرهای تحقیق و نقش آن‌ها در مدل.

Table 2 - Summary of information on research variables and their role in the model.

نام متغیر	نماد
عملکرد شرکت	Performance
کیفیت حسابداری	AQ
مدیریت سود	EM
اندازه شرکت	Size
جریان نقد عملیاتی	Cfo
نقدینگی	CV
اهرم مالی	Lev
سن شرکت	Age

¹ Discretionary Accruals (DA)

خلاصه وضعیت آمار توصیفی مربوط به متغیرهای مدل در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۳- جدول شاخص‌های توصیفی و آزمون نرمال برای متغیرهای اصلی تحقیق.

Table 3- Table of descriptive indicators and normal test for the main research variables.

مدیریت سود	کیفیت حسابرس	عملکرد شرکت	
EM	AQ	Performance	
0.003194	0.314414	0.142613	میانگین
-0.018951	0	0.11667	میانه
2.039418	1	0.830346	ماکزیمم
-0.730172	0	-0.404462	مینیمم
0.201867	0.464492	0.152173	انحراف معیار

همان‌گونه که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، آمار توصیفی متغیرهای تحقیق در جدول بالا به صورت مشروح صورت گرفته است، در بین این متغیرها، متغیر کیفیت حسابرس دارای بیشترین ارقام و میانگین و متغیر *EM* دارای کمترین ارقام و میانگین می‌باشد. همه متغیرها دارای چولگی مثبت می‌باشد و همچنین تمام متغیرها نیز دارای کشیدگی مثبت می‌باشند. همان‌گونه که از مباحث نظری آمار برمی‌آید، بر اساس قضیه حد مرکزی (که در جوامع با اندازه بالا می‌توان توزیع جامعه را نرمال دانست) با توجه به تعداد بسیار زیاد داده‌های نمونه‌ای، نیاز به استفاده از آزمون‌های تشخیصی نرمال نمی‌باشد؛ بنابراین، فرض صفر مبنی بر نرمال بودن متغیرهای تحقیق رد نخواهد شد؛ لذا متغیرهای این تحقیق را بر اساس قضیه حد مرکزی نرمال فرض خواهیم نمود. موید این مطلب نیز ناچیز بودن مقادیر چولگی (کمتر از ۵) در تمامی متغیرها می‌باشد.

جدول ۴- جدول شاخص‌های توصیفی و آزمون نرمال برای متغیرهای کنترلی تحقیق.

Table 4- Table of descriptive indicators and normal test for the control variables of the study.

AGE	Lev	CV	Cfo	SIZE	
سن	اهرم مالی	نقدینگی	جریان نقد عملیاتی	اندازه	
25.13063	0.555781	0.044952	0.117684	14.83773	میانگین
21	0.551842	0.029209	0.099551	14.58088	میانه
67	2.077506	0.599588	0.687213	21.32763	ماکزیمم
3	0.031431	0.000653	-0.384976	10.67149	مینیمم
13.70881	0.216714	0.050023	0.136803	1.579757	انحراف معیار
1.103632	0.31235	3.503456	0.574021	1.002096	چولگی
3.331966	4.789198	4.73067	4.414883	4.575247	کشیدگی

منبع: محاسبات تحقیق

۳-۱- بررسی ریشه واحد متغیرهای پژوهش

یکی از نکاتی که بایستی همیشه قبل از برآزش مدل‌ها در نظر داشت، بررسی مانایی متغیرهای تحقیق می‌باشد. نامانایی متغیرها یا به عبارتی تصادفی بودن سری زمانی متغیرها منجر به کاذب شدن مدل رگرسیونی برآورد شده می‌گردد. اگر متغیرهای سری زمانی مورد استفاده در برآورد ضرایب مدل ناپایا باشند، در حالی که هیچ رابطه مفهومی بین متغیرهای مدل وجود نداشته باشد، موجب می‌شود تا استنباط‌های نادرستی در مورد میزان ارتباط بین متغیرها انجام گیرد. به منظور آزمون پایایی متغیرهای تحقیق از آزمون لوین لین چو بر روی داده استفاده شده است. در جدول زیر این آزمون‌ها در سطح برای تمامی متغیرها انجام شده است.

جدول ۵- نتایج آزمون مانایی برای متغیرها، مقادیر آزمون و سطح معنی داری مشاهده شده برای هر کدام از متغیرها.

Table 5- Stationarity test results for variables, test values, and observed significance levels for each variable.

متغیر	مقدار آماره آزمون	سطح معنی داری
Performance (ROA)	-13.3887	0.0000
AQ	-3.58975	0.0002
EM	-21.4416	0.0000
D(Size)	-14.00483	0.0000
Cfo	-9.3577	0.0000
CV	-8.9515	0.0000
Lev	-7.0706	0.0000
Age	-10.1119	0.0000

۳-۲- بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق

یکی از راه‌های شناسایی وجود رابطه هم خطی بررسی رابطه همبستگی بین متغیرهای مستقل است. یکی از ابزارهایی که برای تشخیص وجود رابطه بین دو متغیر به کار می‌رود، ضریب همبستگی پیرسون می‌باشد. آزمون ضریب همبستگی پیرسون برای متغیرهای مستقل که در جدول زیر آورده شده نتایج جدول نشان می‌دهد، در هیچ کدام از زوج متغیرهای مستقل رابطه بین آن‌ها دارای شدت بالایی (قدر مطلق بزرگ‌تر از ۰/۰۷) نمی‌باشد و در نتیجه ورود هم‌زمان آن‌ها در مدل‌ها مورد موجب ایجاد مشکل هم خطی نخواهد شد.

جدول ۶- ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای توضیحی مدل‌های مورد بررسی تحقیق.

Table 6- Pearson correlation coefficients between explanatory variables of the models examined in the study.

AGE	LEV	CV	CFO	SIZE	EM	AQ	ROA	
-0.036080	-0.620321	0.214488	0.419717	0.095783	0.390830	-0.021308	1.000000	ROA
-0.053329	0.145497	-0.080459	0.008242	0.340526	0.007091	1.000000	-0.021308	AQ
0.032169	-0.219830	-0.071998	-0.448057	0.117101	1.000000	0.007091	0.390830	EM
0.045874	0.017981	-0.074826	-0.003024	1.000000	0.117101	0.340526	0.095783	SIZE
-0.021866	-0.197807	0.288708	1.000000	-0.003024	-0.448057	0.008242	0.419717	CFO
-0.032015	-0.116073	1.000000	0.288708	-0.074826	-0.071998	-0.080459	0.214488	CV
0.004718	1.000000	-0.116073	-0.197807	0.017981	-0.219830	0.145497	-0.620321	LEV
1.000000	0.004718	-0.032015	-0.021866	0.045874	0.032169	-0.053329	-0.036080	AGE

۴- فرضیه‌ها و مدل تحقیق

فرضیه ۱- بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه ۲- بین کیفیت حسابرسی و عملکرد شرکت رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه ۳- بین مدیریت سود و عملکرد شرکت رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه ۴- بین کیفیت حسابرسی و عملکرد شرکت با توجه به نقش میانجی مدیریت سود رابطه معنی داری وجود دارد.

رگرسیون‌های آماری تحقیق از مطالعه ابو عقیف و همکاران [9] اقتباس شده و نشان‌دهنده بررسی روابط بین کیفیت حسابرسی، مدیریت سود و عملکرد شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد و با توجه به ۴ فرضیه تحقیق، این مطالعه دارای ۴ رگرسیون به شرح زیر می‌باشد:

رگرسیون آماری اول:

$$EMi,t = \beta_0 + \beta_1 AQi,t + \beta_2 Sizei,t + \beta_3 CFOi,t + \beta_4 CVi,t + \beta_5 Levi,t + \beta_6 Agei,t + \epsilon_i,t$$

رگرسیون آماری دوم:

$$Performancei,t = \beta_0 + \beta_1 AQi,t + \beta_2 Sizei,t + \beta_3 CFOi,t + \beta_4 CVi,t + \beta_5 Levi,t + \beta_6 Agei,t + \epsilon_i,t$$

رگرسیون آماری سوم:

$$Performance_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 EMI_{i,t} + \beta_2 Size_{i,t} + \beta_3 CFO_{i,t} + \beta_4 CVI_{i,t} + \beta_5 Levi_{i,t} + \beta_6 Age_{i,t} + \epsilon_{i,t}$$

رگرسیون آماری چهارم:

$$Performance_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 AQ_{i,t} + \beta_2 EMI_{i,t} + \beta_3 Size_{i,t} + \beta_4 CFO_{i,t} + \beta_5 CVI_{i,t} + \beta_6 Levi_{i,t} + \beta_7 Age_{i,t} + \epsilon_{i,t}$$

در تمام رگرسیون‌ها $\epsilon_{i,t}$ عبارت از خطای استاندارد یا جمله خطا است.

۴-۱- بررسی رگرسیون اول

برای تحلیل این رگرسیون ابتدا از آزمون F لیمر برای انتخاب بین روش‌های رگرسیون پول دیتا (تلفیقی) و رگرسیون با اثرات ثابت استفاده می‌کنیم. در برآورد مدل پانل دیتا با دو حالت کلی روبرو هستیم. حالت اول این است که عرض از مبدا برای کلیه مقاطع یکسان است که در این صورت با مدل پولد دیتا^۱ مواجه هستیم. حالت دوم عرض از مبدا برای تمام مقاطع متفاوت است که به این حالت پانل دیتا گفته می‌شود. برای شناسایی دو حالت فوق از آزمونی به نام اف-لیمر استفاده می‌شود. پس در صورتی که سطح معنی‌داری آزمون F از ۰/۰۵ کمتر باشد، از مدل پانل دیتا و در صورتی که از ۰/۰۵ بزرگ‌تر باشد، از مدل پولد دیتا استفاده می‌کنیم. حال با توجه به مدل زیر آزمون F لیمر را برای فرض H_0 محاسبه می‌کنیم.

جدول ۷- آزمون اف لیمر.

Table 7- F-limer test.

آزمون اثر	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
آزمون اثرات (F)	4.02553	60647	0000.0

از آنجا که سطح معنی‌داری این آزمون کوچک‌تر از ۵٪ است؛ بنابراین، می‌توان نوع داده‌ها را پانل در نظر گرفت. حال جهت بررسی نوع اثرات از آزمون هاسمن استفاده شده که نتایج آن در جدول زیر آورده شده است (فرض صفر این آزمون: اثرات مدل تصادفی می‌باشد).

جدول ۸- نتیجه آزمون هاسمن برای مدل اول.

Table 8- Hausman test result for the first model.

آزمون هاسمن	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
آزمون هاسمن	1.53278	6	1.0143

با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون بزرگ‌تر از ۰/۰۵ شده است، لذا فرض صفر آزمون رد می‌شود؛ بنابراین، بایستی در برازش مدل اثرات مقاطع را ثابت فرض نمود.

۴-۱-۱- بررسی ناهمسانی واریانس

یکی از روش‌های شناسایی وجود واریانس ناهمسان در مدل استفاده از آزمون بروش پاگان می‌باشد. در این آزمون فرض صفر دلالت بر همسانی واریانس‌ها دارد. در این آزمون اگر مقدار به دست آمده برای سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ باشد، فرض صفر یعنی فرض همسانی واریانس‌ها را رد می‌کنیم. در صورت ناهمسان بودن واریانس‌ها باید از روش $egls$ و در صورت همسان بودن واریانس‌ها از روش ols استفاده می‌گردد.

جدول ۹- آزمون بروش پاگان.

Table 9- Pagan's test.

کای اسکور	سطح معنی‌داری
4.02271	0.00001

¹ Pool data

همان گونه که در جدول فوق مشاهده می گردد، مقدار به دست آمده برای سطح معنی داری این آزمون کمتر از ۰/۰۵ می باشد؛ لذا جهت برازش مدل رگرسیونی بهتر است از روش *egls* با داده های پانلی و اثرات ثابت استفاده شود.

جدول ۱۰ - نتایج حاصل از مدل رگرسیونی اول.

Table 10- Results from the first regression model.

متغیرها	ضرایب	خطای معیار	آماره	سطح معناداری
B1 AQ	0.028604	0.010049	2.846314	0.0045
B2 SIZE	0.053048	0.014818	3.579970	0.0004
B3 CFO	-1.113047	0.042931	-25.92623	0.0000
B4 CV	0.335292	0.101055	3.317922	0.0009
B5 LEV	-0.439894	0.041385	-10.62923	0.0000
B6 AGE	-0.007905	0.002798	-2.825364	0.0048
B7 C	-0.233853	0.156782	-1.491584	0.1361
شاخص های مدل				
ضریب تعیین	0.702041	ضریب تعیین تعدیل شده		0.667234
آماره F	20.16959	دوربین واتسون		1.709323
معناداری	0.0000000			

در این رگرسیون به جز متغیرهای *C* (عرض از مبدا) مابقی متغیرها در سطح ۹۵٪ معنی دار هستند. در بررسی معنی دار بودن کل این مدل با توجه به این که مقدار احتمال معناداری آزمون تحلیل واریانس *F* از ۰/۰۵ کوچک تر می باشد ($P\text{-Value} < 0.05$) با اطمینان ۹۵٪ معنی دار بودن کل مدل تایید می شود. ضریب تعیین مدل نیز گویای آن است که ۷۰٪ از تغییرات توسط متغیرهای وارد شده در مدل تبیین می گردد که مقدار مناسبی می باشد. همچنین نتایج برآورد آماره دوربین واتسون در جهت تایید استقلال اجزای خطا نشان از برآورد این آماره با مقدار ۱/۷۰۹ دارد که در محدوده مناسب ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد.

۴-۲- بررسی رگرسیون دوم

برای تحلیل این رگرسیون ابتدا از آزمون *F* لیمر برای انتخاب بین روش های رگرسیون پول دیتا (تلفیقی) و رگرسیون با اثرات ثابت استفاده می کنیم. در برآورد مدل پانل دیتا با دو حالت کلی روبرو هستیم. حالت اول این است که عرض از مبدا برای کلیه مقاطع یکسان است که در این صورت با مدل پولد دیتا مواجه هستیم. حالت دوم عرض از مبدا برای تمام مقاطع متفاوت است که به این حالت پانل دیتا گفته می شود. برای شناسایی دو حالت فوق از آزمونی به نام اف-لیمر استفاده می شود. پس در صورتی که سطح معنی داری آزمون *F* از ۰/۰۵ کمتر باشد، از مدل پانل دیتا و در صورتی که از ۰/۰۵ بزرگ تر باشد، از مدل پولد دیتا استفاده می کنیم. حال با توجه به مدل زیر آزمون *F* لیمر را برای فرض *H₀* محاسبه می کنیم.

جدول ۱۱ - آزمون اف لیمر.

Table 11- F-limer test.

آزمون اثر	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنی داری
آزمون اثرات	1.900641	(6,1051)	0.403

از آنجا که سطح معنی داری این آزمون کوچک تر از ۵٪ است؛ بنابراین، می توان نوع داده ها را پانل در نظر گرفت. حال جهت بررسی نوع اثرات از آزمون هاسمن استفاده شده که نتایج آن در جدول زیر آورده شده است (فرض صفر این آزمون: اثرات مدل تصادفی می باشد).

جدول ۱۲ - نتیجه آزمون هاسمن برای مدل دوم.

Table 12- Hausman test results for the second model.

آزمون هاسمن	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنی داری
آزمون هاسمن	1.811990	6	0.8637

با توجه به اینکه سطح معنی داری آزمون بیشتر از ۰/۰۵ شده است؛ لذا فرض صفر آزمون رد می‌شود؛ بنابراین، بایستی در برازش مدل اثرات مقاطع را ثابت فرض نمود.

۴-۲-۱- بررسی ناهمسانی واریانس

یکی از روش‌های شناسایی وجود واریانس ناهمسان در مدل استفاده از آزمون بروش پاگان می‌باشد. در این آزمون فرض صفر دلالت بر همسانی واریانس‌ها دارد. در این آزمون اگر مقدار به دست آمده برای سطح معنی داری کمتر از ۵% باشد، فرض صفر یعنی فرض همسانی واریانس‌ها را رد می‌کنیم. در صورت ناهمسان بودن واریانس‌ها باید از روش *egls* و در صورت همسان بودن واریانس‌ها از روش *ols* استفاده می‌گردد.

جدول ۱۳- آزمون بروش پاگان.

Table 13- Pagan's method test.

کای اسکور	سطح معنی داری
0.916507	0.7452

همان‌گونه که در جدول فوق مشاهده می‌گردد، مقدار به دست آمده برای سطح معنی داری این آزمون بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ لذا جهت برازش مدل رگرسیونی بهتر است از روش *ols* با داده‌های پانلی و اثرات ثابت استفاده شود و فرض ناهمسانی واریانس حذف می‌شود.

۴-۳- برازش مدل رگرسیونی دوم

در جدول زیر مدل فوق مورد برازش قرار گرفته است.

جدول ۱۴- نتایج حاصل از مدل رگرسیونی دوم.

Table 14- Results from the second regression model.

متغیرها	ضرایب	خطای معیار	آماره	سطح معناداری
B1 AQ	0.003018	0.010815	0.279043	0.7803
B2 SIZE	0.034095	0.007896	4.317941	0.0000
B3 CFO	0.149153	0.026320	5.678393	0.0000
B4 CV	0.417630	0.067714	6.167591	0.0000
B5 LEV	-0.396934	0.022077	-17.97941	0.0000
B6 AGE	-0.001415	0.002006	0.0705648	0.4806
B7 C	-0.144408	0.083174	-1.736323	0.0828
شاخص‌های مدل				
ضریب تعیین	0.691201	ضریب تعیین تعدیل شده	0.655128	
آماره F	16.16108	دوربین واتسون	1.54005	
معناداری	0.0000000			

منبع: محاسبات تحقیق

با توجه به جدول ضرایب رگرسیونی برآورد شده برای مدل رگرسیونی دوم مشاهده می‌شود که در این تخمین، متغیرهای *AQ*، *AGE* و *C* در سطح ۹۵% معنی دار نشده‌اند.

در بررسی معنی دار بودن کل این مدل با توجه به اینکه مقدار احتمال معناداری آزمون تحلیل واریانس *F* از ۰/۰۵ کوچک‌تر می‌باشد ($Value < 0.05$) (*P*-) با اطمینان ۹۵% معنی دار بودن کل مدل تایید می‌شود. ضریب تعیین مدل نیز گویای آن است که ۶۹% از تغییرات توسط متغیرهای وارد شده در مدل تبیین می‌گردد که مقدار مناسبی می‌باشد. همچنین نتایج برآورد آماره دوربین واتسون در جهت تایید استقلال اجزای خطا نشان از برآورد این آماره با مقدار ۱/۵۴۰۰۵ دارد که در محدوده مناسب ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد.

۴-۴- بررسی رگرسیون سوم

برای تحلیل این فرضیه ابتدا از آزمون F لیمر برای انتخاب بین روش‌های رگرسیون پول دیتا (تلفیقی) و رگرسیون با اثرات ثابت استفاده می‌کنیم. در برآورد مدل پانل دیتا با دو حالت کلی روبرو هستیم. حالت اول این است که عرض از مبدا برای کلیه مقاطع یکسان است که در این صورت با مدل پولد دیتا مواجه هستیم. حالت دوم عرض از مبدا برای تمام مقاطع متفاوت است که به این حالت پانل دیتا گفته می‌شود. برای شناسایی دو حالت فوق از آزمونی به نام اف-لیمر استفاده می‌شود. پس در صورتی که سطح معنی‌داری آزمون f از ۰/۰۵ کمتر باشد، از مدل پانل دیتا و در صورتی که از ۰/۰۵ بزرگ‌تر باشد، از مدل پولد دیتا استفاده می‌کنیم. حال با توجه به مدل زیر آزمون F لیمر را برای فرضیه ۲ محاسبه می‌کنیم.

جدول ۱۵- آزمون اف لیمر.

Table 15- F-limer test.

آزمون اثر	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
آزمون اثرات (F)	2.099049	(6,1085)	0.0271

از آنجا که سطح معنی‌داری این آزمون کوچک‌تر از ۵٪ است؛ بنابراین، می‌توان نوع داده‌ها را پانل در نظر گرفت. حال جهت بررسی نوع اثرات از آزمون هاسمن استفاده شده که نتایج آن در جدول زیر آورده شده است (فرض صفر این آزمون: اثرات مدل تصادفی می‌باشد).

جدول ۱۶- نتیجه آزمون هاسمن برای مدل سوم.

Table 16- Results of the Hausman test for the third model.

آزمون هاسمن	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
آزمون هاسمن	1.166377	6	0.7852

با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون بیشتر از ۰/۰۵ شده است؛ لذا فرض صفر آزمون رد می‌شود؛ بنابراین، بایستی در برازش مدل اثرات مقاطع را ثابت فرض نمود.

۴-۴-۱- بررسی ناهمسانی واریانس

یکی از روش‌های شناسایی وجود واریانس ناهمسان در مدل استفاده از آزمون بروش پاگان می‌باشد. در این آزمون فرض صفر دلالت بر همسانی واریانس‌ها دارد. در این آزمون اگر مقدار به‌دست آمده برای سطح معنی‌داری کمتر از ۵٪ باشد، فرض صفر یعنی فرض همسانی واریانس‌ها را رد می‌کنیم. در صورت ناهمسان بودن واریانس‌ها باید از روش $egls$ و در صورت همسان بودن واریانس‌ها از روش ols استفاده می‌گردد.

جدول ۱۷- آزمون بروش پاگان.

Table 17- Pagan brooch test.

کای اسکور	سطح معنی‌داری
0.084869	0.8171

همان‌گونه که در جدول فوق مشاهده می‌گردد مقدار به‌دست آمده برای سطح معنی‌داری این آزمون بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ لذا جهت برازش مدل رگرسیونی بهتر است از روش OLS با داده‌های پانلی و اثرات ثابت استفاده شود چون ناهمسانی واریانس ندارد.

۴-۵- برازش مدل رگرسیونی سوم

در جدول زیر مدل فوق مورد برازش قرار گرفته است.

جدول ۱۸ - نتایج حاصل از مدل سوم.

Table 18- Results from the third model.

متغیرها	ضرایب	خطای معیار	آماره	سطح معناداری
B1 AQ	0.416208	0.013108	31.75150	0.0000
B2 SIZE	0.005128	0.005633	0.910275	0.3629
B3 CFO	0.622395	0.023783	26.16968	0.0000
B4 CV	0.300844	0.047787	6.295478	0.0000
B5 LEV	-0.205409	0.016660	-12.32944	0.0000
B6 AGE	0.003479	0.001415	2.457970	0.0141
B7 C	0.005164	0.058694	0.087979	0.9299
شاخص‌های مدل				
ضریب تعیین	0.846758	ضریب تعیین تعدیل شده	0.828857	
آماره F	47.30127	دوربین واتسون	1.755881	
معناداری	0.0000000			

با توجه به جدول ضرایب رگرسیونی برآورد شده برای مدل رگرسیون سوم مشاهده می‌شود که همه متغیرهای تحقیق به غیر از $SIZE$ و C در سطح ۹۵٪ معنی‌دار هستند.

در بررسی معنی‌دار بودن کل این مدل با توجه به اینکه مقدار احتمال معناداری آزمون تحلیل واریانس F از ۰/۰۵ کوچک‌تر می‌باشد ($P < 0.05$) با اطمینان ۹۵٪ معنی‌دار بودن کل مدل تایید می‌شود. ضریب تعیین مدل نیز گویای آن است که ۸۴٪ از تغییرات توسط متغیرهای واردشده در مدل تبیین می‌گردد که مقدار بسیار مناسبی می‌باشد. همچنین نتایج برآورد آماره دوربین واتسون در جهت تایید استقلال اجزای خطا نشان از برآورد این آماره با مقدار ۱/۷۵۵ دارد که در محدوده مناسب ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد.

۶-۴- بررسی رگرسیون چهارم

برای تحلیل این فرضیه که بررسی فرضیه میانجی‌دار است، از شروط بارون و کنی [15] جهت آزمون فرضیه ۴ پرداخته شده است. طبق بارون و کنی [15] برقراری شروط زیر در آزمون واسطه‌گری (میانجی‌گری) برای تایید آن ضروری است:

شروط اول این است که متغیر مستقل با متغیر وابسته رابطه معنادار داشته باشد، یعنی $\beta 1$ در مدل آماری دوم معنادار باشد.

شروط دوم این است که معناداری رابطه‌ی بین متغیرهای مستقل و متغیر میانجی تایید شود، یعنی $\beta 1$ در مدل آماری اول معنادار باشد.

شروط سوم نیز تایید معناداری رابطه بین متغیر میانجی و متغیر وابسته می‌باشد، یعنی $\beta 1$ در مدل آماری سوم معنادار باشد.

شروط چهارم این است که وقتی متغیر میانجی وارد معادله رگرسیونی می‌شود، رابطه بین متغیر مستقل و وابسته (ضریب $\beta 2$) در رگرسیون چهارم غیر معنادار شود که در این حالت متغیر موردنظر، میانجی‌گر کامل است و یا اینکه این رابطه همچنان معنادار باقی بماند که در این حالت نقش متغیر میانجی (حضور متغیر میانجی کاهش یابد: حداقل ۱۰٪) جزیبی خواهد بود [16]، بدین ترتیب در اینجا رگرسیون چهارم یعنی تاثیر متغیر مستقل بر وابسته با حضور متغیر میانجی مورد آزمون قرار می‌گیرد.

ابتدا از آزمون F لیمر برای انتخاب بین روش‌های رگرسیون پول دیتا (تلفیقی) و رگرسیون با اثرات ثابت استفاده می‌کنیم. در برآورد مدل پانل دیتا با دو حالت کلی روبرو هستیم. حالت اول این است که عرض از مبدا برای کلیه مقاطع یکسان است که در این صورت با مدل پولد دیتا مواجه هستیم. حالت دوم عرض از مبدا برای تمام مقاطع متفاوت است که به این حالت پانل دیتا گفته می‌شود. برای شناسایی دو حالت فوق از آزمونی به نام اف-لیمر استفاده می‌شود. پس در صورتی که سطح معنی‌داری آزمون F از ۰/۰۵ کمتر باشد از مدل پانل دیتا و در صورتی که از ۰/۰۵ بزرگ‌تر باشد از مدل پولد دیتا استفاده می‌کنیم. حال با توجه به مدل زیر آزمون F لیمر را برای فرضیه ۲ محاسبه می‌کنیم.

جدول ۱۹- آزمون اف-لیمر.

Table 19- F-limer test.

آزمون اثر	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنی داری
آزمون اثرات (F)	4.51608	(7,1557)	0.0000

از آنجا که سطح معنی داری این آزمون کوچکتر از ۵٪ است؛ بنابراین، می توان نوع داده ها را پانل در نظر گرفت. حال جهت بررسی نوع اثرات از آزمون هاسمن استفاده شده که نتایج آن در جدول زیر آورده شده است (فرض صفر این آزمون: اثرات مدل تصادفی می باشد).

جدول ۲۰- نتیجه آزمون هاسمن برای مدل چهارم.

Table 20- Hausman test results for the fourth model.

آزمون هاسمن	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنی داری
آزمون هاسمن	1.034081	7	0.9151

با توجه به اینکه سطح معنی داری آزمون بیشتر از ۰/۰۵ شده است، لذا فرض صفر آزمون رد می شود؛ بنابراین، بایستی در برازش مدل اثرات مقاطع را ثابت فرض نمود.

۱-۶-۴- بررسی ناهمسانی واریانس

یکی از روش های شناسایی وجود واریانس ناهمسان در مدل استفاده از آزمون بروش پاگان می باشد. در این آزمون فرض صفر دلالت بر همسانی واریانس ها دارد. در این آزمون اگر مقدار به دست آمده برای سطح معنی داری کمتر از ۵٪ باشد، فرض صفر یعنی فرض همسانی واریانس ها را رد می کنیم. در صورت ناهمسان بودن واریانس ها باید از روش *egls* و در صورت همسان بودن واریانس ها از روش *ols* استفاده می گردد.

جدول ۲۱- آزمون بروش پاگان.

Table 21- Pagan brooch test.

کای اسکور	سطح معنی داری
0.666521	0.9207

همان گونه که در جدول فوق مشاهده می گردد، مقدار به دست آمده برای سطح معنی داری این آزمون بیشتر از ۰/۰۵ می باشد؛ لذا جهت برازش مدل رگرسیونی بهتر است از روش *OLS* با داده های پانلی و اثرات ثابت استفاده شود، چون رگرسیون دارای ناهمسانی واریانس نمی باشد. برازش مدل رگرسیونی چهارم در جدول زیر مدل فوق مورد برازش قرار گرفته است.

جدول ۲۲- نتایج حاصل از مدل چهارم.

Table 22- Results from the fourth model.

متغیرها	ضرایب	خطای معیار	آماره	سطح معناداری
B1 AQ	-0.003469	0.007624	-0.455004	0.6492
B2 EM	0.416368	0.013118	31.73961	0.0000
B3 SIZE	0.005215	0.005639	0.924801	0.3553
B4 CFO	0.622570	0.023796	26.16317	0.0000
B5 CV	0.299768	0.047865	6.262803	0.0000
B6 LEV	-0.205752	0.016684	-12.33249	0.0000
B7 AGE	0.003421	0.001422	2.406079	0.0163
B8 C	0.006646	0.058808	0.113014	0.9100
شاخص های مدل				
ضریب تعیین	0.846790	ضریب تعیین تعدیل شده	0.828720	

با توجه به جدول ضرایب رگرسیونی برآورد شده برای مدل رگرسیون چهارم مشاهده می شود که همه متغیرهای تحقیق به غیر از *AQ* و *SIZE* و عرض از مبدا در سطح ۹۵٪ معنی دار هستند. در بررسی معنی دار بودن کل این مدل با توجه به اینکه مقدار احتمال معناداری آزمون تحلیل واریانس *F* از ۰/۰۵ کوچکتر می باشد ($P-Value < 0.05$) با اطمینان ۹۵٪ معنی دار بودن کل مدل تایید می شود. ضریب تعیین مدل نیز گویای آن است که ۸۴٪ از تغییرات توسط متغیرهای وارد شده در مدل تبیین می گردد که مقدار بسیار مناسبی می باشد. همچنین نتایج برآورد آماره دوربین و اتسون در جهت تایید استقلال اجزای خطا نشان از برآورد این آماره با مقدار ۱/۷۵ دارد که در محدوده مناسب ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد.

۷-۴- بررسی نقش میانجی به روش بارون و کنی

شرایط بارون و کنی [15] که در ابتدای این بخش توضیح داده شد مورد بررسی قرار می‌گیرد.

شرط اول: معنی‌داری تاثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته.

با توجه به ضریب $\beta 1$ در رگرسیون دوم، این ضریب معنی‌دار نمی‌باشد و شرط اول نقض می‌شود، به عبارتی در رگرسیون دوم تحقیق کیفیت حساسی به‌طور معنی‌داری بر عملکرد شرکت تاثیر نگذاشته است و شرط اول نقض می‌شود.

شرط دوم: معنی‌داری تاثیر متغیر مستقل بر متغیر میانجی.

با توجه به ضریب $\beta 1$ در رگرسیون اول، این ضریب معنی‌دار است و شرط دوم تایید می‌شود، به عبارتی در رگرسیون اول تحقیق کیفیت حساسی به‌طور معنی‌داری بر مدیریت سود تاثیر گذاشته است و شرط دوم تایید می‌شود.

شرط سوم: معنی‌داری تاثیر متغیر میانجی بر متغیر وابسته.

با توجه به ضریب $\beta 1$ در رگرسیون سوم، این ضریب معنی‌دار است و شرط سوم تایید می‌شود، به عبارتی در رگرسیون سوم تحقیق مدیریت سود به‌طور معنی‌داری بر عملکرد شرکت تاثیر گذاشته است و شرط سوم تایید می‌شود.

شرط چهارم: عدم معنی‌داری تاثیر متغیر مستقل بر وابسته با حضور متغیر میانجی.

با توجه به ضریب $\beta 1$ در رگرسیون چهارم، این ضریب معنی‌دار است و شرط چهارم تایید می‌شود، به عبارتی در رگرسیون چهارم تحقیق کیفیت حساسی بر عملکرد شرکت تاثیر معنی‌داری ندارد و شرط چهارم تایید می‌شود.

با توجه به بررسی نقش میانجی به روش بارون و کنی [15] از چهار شرط مذکور به دلیل عدم برقراری شرط اول (عدم معنی‌داری تاثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته) می‌توان نتیجه گرفت که بین کیفیت حساسی و عملکرد شرکت با توجه به نقش میانجی مدیریت سود رابطه معنی‌داری وجود ندارد و فرضیه ۴ رد می‌شود.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به تایید فرضیه ۱ مبنی بر اینکه بین کیفیت حساسی و مدیریت سود رابطه معنی‌داری وجود دارد، به سرمایه‌گذاران توصیه می‌شود هنگام استفاده از صورت‌های مالی جهت تصمیم‌گیری در رابطه با سرمایه‌گذاری در سهام شرکت‌ها یا فروش سهام به پدیده دست‌کاری سود توجه نمایند. هرچند مدیریت سود جنبه‌های مثبت و منفی دارد ولی برای کسب بازدهی می‌تواند تاثیرات با اهمیتی داشته باشد. از طرف دیگر، یکی از مهم‌ترین راهکارهای ارتقای کیفیت حساسی کشور، شفافیت بیشتر از سوی حساب‌برسان و مقررات‌گذاران و همکاری آن‌ها با دانشگاهیان در هدف‌گذاری مشترک یعنی درک بهتر محرک‌های مختلف کیفیت حساسی است. دسترسی دانشگاهیان به داده‌هایی که تاکنون افشا نشده‌اند (البته در حد مقدور و با در نظر گرفتن محدودیت‌ها) و فراهم کردن بستری برای انجام پژوهش‌های کافی در زمینه ابعاد مختلف کیفیت حساسی، می‌تواند زمینه‌ساز تحقق هدف یاد شده باشد. همچنین، تاکید می‌شود شرکت‌های جدیدالورود با دقت و طبق اصول حسابداری صورت‌های مالی را تهیه و ارائه نمایند؛ زیرا سهام‌داران بر حسب صورت‌های مالی و وضعیت عملکردی و خصوصاً پیش‌بینی‌های مالی این شرکت‌ها به اتخاذ تصمیم مبادرت می‌نمایند. از این‌رو، ارائه اطلاعات دقیق از طرف شرکت‌هایی که سهام آن‌ها برای بار اول عرضه می‌شود حایز اهمیت می‌باشد.

علی‌رغم اینکه فرضیه ۲ رد شده ولی پیشنهاد می‌شود، مدیران و مالکان شرکت‌ها سعی در استفاده از حساب‌برسان متخصص در صنایع گوناگون داشته باشند تا به‌طور دقیق کلیه جوانب مورد بررسی و بر عملکرد شرکت افزوده گردد. حساب‌برسان و شرکت‌های حساسی در کنار انجام امورات حساسی

در شرکت‌ها و صنایع گوناگون سعی در ایجاد تیم تخصصی در صنایع گوناگون داشته تا بتوانند خدماتی با کیفیت بالاتر را در این صنایع عرضه نمایند.

با توجه به تایید فرضیه ۳ مبنی بر اینکه بین مدیریت سود و عملکرد شرکت رابطه معنی داری وجود دارد، با توجه به تاثیرگذاری مثبت مدیریت سود بر عملکرد شرکت، به سرمایه‌گذاران بازار سرمایه کشور، پیشنهاد می‌شود، با شناخت بهتر از عوامل تاثیرگذار بر عملکرد آتی شرکت، با اطمینان بیشتری اقدام به تحصیل سهام شرکت‌هایی نمایند که در آن‌ها مدیریت سود پایین‌تری توسط مدیران به کار رفته است و با ارزیابی مدیریت سود واقعی، رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران و بی‌کفایتی آنان در استفاده از منابع را آشکار نمایند. توجه به این امر باعث کاهش پیامدهای تضاد منافع بین سهامداران و مدیران، کسب حداکثر بازده توسط سهامداران و رونق بازار سرمایه و اقتصاد کشور می‌گردد.

علی‌رغم رد فرضیه ۴ مبنی بر اینکه بین کیفیت حسابرسی و عملکرد شرکت با توجه به نقش میانجی مدیریت سود رابطه معنی داری وجود ندارد، اما می‌توان پیشنهاد نمود با برگزاری دوره‌های مستمر آموزشی، تقویت توانایی و مهارت‌های حسابرسان داخلی از طرف سازمان بورس و اوراق بهادار تهران و انجمن حسابرسان داخلی ایران کیفیت این واحد بهبود یابد تا افراد متخصص در این حرفه مشغول به کار شوند. علاوه بر این، به سهامداران، سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان پیشنهاد می‌شود، در بررسی وضعیت شرکت و سهام در تصمیم‌گیری‌های خود به اطلاعات مبنی بر وجود واحد حسابرسی داخلی و گزارش‌های مربوط به این واحد توجه داشته باشند؛ چراکه با وجود این واحد می‌توان احتمال مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی را کمتر در نظر گرفت. همچنین به نهادهای فعال در حوزه آموزش پیشنهاد می‌شود آموزش‌های تخصصی‌تر در راستای پیشگیری و گزارش اقدامات و دست‌کاری فعالیت‌های واقعی شرکت را به حسابرسان داخلی در اولویت خود قرار دهند.

۵-۲- محدودیت‌های تحقیق

محدودیت‌های تحقیق عبارتند از:

۱. نتایج ناشی از این تحقیق مختص به زمان اجرای مطالعه در سازمان بورس و اوراق بهادار تهران است و ممکن است از زمانی به زمان دیگر دچار تغییر شود.
۲. نتایج ناشی از این تحقیق مختص به شرکت‌های مطالعه شده در سازمان بورس و اوراق بهادار تهران است و ممکن است با تغییر شرکت‌ها و نحوه نمونه‌گیری شرکت‌ها دچار تغییر شود.
۳. ناشی از نحوه اندازه‌گیری متغیرها می‌باشد، مثلاً اگر برای کیفیت حسابرسی، از روش‌های دیگری جهت محاسبه استفاده می‌شد، نتایج تحقیق تغییر می‌کرد.

پیشنهادها برای تحقیقات آتی به شرح زیر است:

۱. پیشنهاد اول: بررسی تاثیر مدیریت سود واقعی بر کیفیت سود و بازده آتی سهام شرکت.
۲. پیشنهاد دوم: بررسی تاثیر کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود ناشی از ارقام تعهدی.
۳. پیشنهاد سوم: بررسی رابطه بین کیفیت حسابرسی و تجدید ارایه صورت‌های مالی ناشی از مدیریت سود.

تشکر و قدردانی

نویسندگان از همکاری صمیمانه و مشارکت ارزشمند کلیه شرکت‌کنندگان در این پژوهش صمیمانه قدردانی می‌کنند.

منابع مالی

این تحقیق بدون کمک هزینه تحقیق انجام شده است.

تعارض با منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع در این پژوهش وجود ندارد.

منابع

- [1] Naimah, Z. (2017). *The role of corporate governance in firm performance* [presentation]. SHS web of conferences (Vol. 34, pp. 1–6). <https://doi.org/10.1051/shsconf/20173413003>
- [2] Mostafa, M. (2023). The effect of audit quality on stock price crash risk" an empirical study on egyptian listed companies". *Financial & business studies journal*, 33(2), 38-59. <https://doi.org/10.21608/mosj.2023.313019>
- [3] Minović, J. (2016). Asymmetric information influence on efficiency of capital market. In *Economic analysis* (pp. 164–179). Bar Code Graphics, Inc.; Faculty of Business Economics and Entrepreneurship. <http://ebooks.iien.bg.ac.rs/1134/>
- [4] Ebrahimi, S. kazam, Bahrami nasab, A., & Karimi, I. (2018). Political connections, audit quality, financial crisis, agency costs. *Auditing knowledge*, 18(73), 79-102. **(In Persian)**. <https://www.sid.ir/paper/527436/fa>
- [5] Qolipour, M., Jafarpour, H., & Sarmi Nia, M. (2021). The relationship between audit quality and earnings management in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Journal of management accounting and auditing knowledge*, 10(40), 379-390. **(In Persian)**. https://www.jmaak.ir/article_18285_en.html
- [6] Alzoubi, E. S. S. (2018). Audit quality, debt financing, and earnings management: Evidence from Jordan. *Journal of international accounting, auditing and taxation*, 30, 69–84. <https://doi.org/10.1016/j.intaccaudtax.2017.12.001>
- [7] Healy, P. M., & Wahlen, J. M. (1999). A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. *Accounting horizons*, 13(4), 365–383. <https://doi.org/10.2308/acch.1999.13.4.365>
- [8] Amin Ashayeri. A. (2020). Investigating the role of audit quality variables and auditor tenure in the impact of earnings management on company performance in the Tehran Stock Exchange. *Scientific journal of modern research approaches in management and accounting*, 5(17), 119-136. **(In Persian)**. <https://www.majournal.ir/index.php/ma/article/view/942>
- [9] Abu Afifa, M. M., Saleh, I. H., & Haniah, F. F. (2023). Does earnings management mediate the relationship between audit quality and company performance? Evidence from Jordan. *Journal of financial reporting and accounting*, 21(3), 747–774. <https://www.emerald.com/jfra/article-pdf/21/3/747/1480145/jfra-08-2021-0245.pdf>
- [10] Shojaei, M., Jan Bazargi, M., Zahmatkash, V., & Haqiqi Nejad, S. (2021). Profit management and financial performance of companies. *The First National Conference on Management and E-Commerce*, Tehran, Iran. Civilica. **(In Persian)**. <https://Civilica.Com/L/64978/>
- [11] Shahmoradi, N., & Tabatabaei Nasab, Z. (2021). Investigating the effect of audit quality on the relationship between economic uncertainty and earnings management from accruals in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Financial accounting research*, (47), 67-85. **(In Persian)**. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1872713>
- [12] DeAngelo, L. E. (1981). Auditor size and audit quality. *Journal of accounting and economics*, 3(3), 183–199. [https://doi.org/10.1016/0165-4101\(81\)90002-1](https://doi.org/10.1016/0165-4101(81)90002-1)
- [13] Zimon, G., Appolloni, A., Tarighi, H., Shahmohammadi, S., & Daneshpou, E. (2021). Earnings management, related party transactions and corporate performance: The moderating role of internal control. *Risks*, 9(8), 146. <https://www.mdpi.com/2227-9091/9/8/146>
- [14] Huang, H. L., Liang, L. W., Chang, H. Y., & Hsu, H. Y. (2021). The influence of earnings management and board characteristics on company efficiency. *Sustainability*, 13(21), 11617. <https://doi.org/1050/13/21/11617>
- [15] Schipper, K. (1989). Earnings management. *Accounting horizons*, 3(4), 91–102. <https://www.proquest.com/openview/177246e104b43553542ab048997f1a4e/1?pq-origsite=gscholar&cbl=3330>
- [16] Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of personality and social psychology*, 51(6), 1173–1182. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.6.1173>
- [17] Shahriari, M., Tajmir Riahi, M., Azizan, O., & Rasti-Barzoki, M. (2023). The effect of green organizational culture on organizational commitment: The mediating role of job satisfaction. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 33(2), 180-197. <https://doi.org/10.1080/10911359.2022.2029789>